

Försäljning av vattenpipstobak

En kartläggning av tillgängligheten på
vattenpipor, vattenpipstobak samt så kallad
örttobak i centrala Örebro

Foto: Sara Norin

Sammanfattning

Att röka vattenpipa är en social företeelse i många kulturer och tros ha funnits i cirka 400 år. Uppfattningen sedan vattenpipan etablerades har varit att det är ett hälsosamt alternativ till vanlig tobaksrökning. Det finns idag bristande kunskaper om vattenpipan och dess effekter och risker för hälsan, men tillgänglig forskning nämner bland annat en ökad risk för att utveckla lungcancer från de giftiga ämnena i röken. Undersökningen "Liv och hälsa ung 2009" för Örebro län visar att 55 procent av flickorna och 62 procent av pojkarna i årskurs två på gymnasiet har rökt vattenpipa någon gång.

Detta är en kartläggning som syftar till att undersöka i vilken utsträckning vattenpipor, vattenpipstobak samt så kallad örttobak säljs i centrala Örebro. Urvalet av besökta ställen innefattar registrerade tobaksförsäljare som kiosker eller tobaksaffärer men även andra butiker som inte är registrerade tobaksförsäljare men som exempelvis har vattenpipor i fönstret. Antalet försäljningsställen avgränsades till centrala Örebro för att få ett hanterligt antal besök att genomföra. Totalt har 33 försäljningsställen besökts varav tio ställen sålde vattenpipor, vattenpipstobak och/eller så kallad örttobak. I vissa fall uppgav försäljaren att endast så kallad örttobak såldes men den produkt som såldes var vattenpipstobak vilket framgick på paketet.

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Vattenpipa	1
Tobakslagen	1
Förekomst av vattenpiporökning bland ungdomar	1
Kartläggningens användning	2
Syfte	2
Metod	2
Urval	2
Genomförande	2
Resultat	3
Analys	3
Jämförande analys	4
Slutsats	4
Diskussion	4

Referenser

Bilagor:

Projektplan "Vattenpipa – en rök utan risk?"
Kartläggningsprotokoll

Bakgrund

Vattenpipa

Att röka vattenpipa är en social företeelse som använts inom olika kulturer de senaste 400 åren och kommer ursprungligen från Indien. En vattenpipa består av en behållare med vatten, ett skaft, en skål där tobaken värms samt en slang från vilken röken inhaleras. Tobaken värms upp av glödande kol som placeras i skålen längst upp på vattenpipan och röken passerar genom vatten innan den inhaleras genom slangen. Uppskattningsvis använder cirka 100 miljoner människor dagligen vattenpipa och flera studier visar på en ökad användning. Det är framförallt bland ungdomar som vattenpiporökning ökar och det är mer vanligt förekommande än användning av vanlig tobak (Noonan & Kulbok 2009).

Vattenpipan ingår i många olika sociala sammanhang sedan långt tillbaka i tiden men har inte uppmärksammats som hälsofarlig. Historiskt sett ska vattenpipan ha uppfunnits som ett mindre skadligt alternativ till tobaksrökning, då vattnet ansågs ha en renande effekt. Detta är ett synsätt som finns kvar än idag, men det finns hälsorisker med att röka vattenpipa. Den rök som användaren får i sig innehåller en stor mängd giftiga ämnen som bland annat kan orsaka lungcancer samt hjärt- och kärlsjukdomar. Den mängd rök som användaren av vattenpipa får i sig under en session motsvarar cirka 100 vanliga cigaretter (WHO 2005).

Tobakslagen

Försäljning av tobak regleras under tobakslagen och så även vattenpipstobak, således får personer under 18 år inte köpa denna typ av tobak. Lagen tillämpas även om en produkt endast innehåller ett fåtal procent tobak. Enligt lagen ska produkter för användning av vattenpipa förses med varningstexter efter Statens folkhälsoinstituts föreskrifter (Statens folkhälsoinstitut 2009).

Förekomst av vattenpiporökning bland ungdomar

Undersökningen ”Liv och Hälsa ung 2009” i Örebro län visar en hög förekomst av vattenpiporökning bland ungdomar (se tabell 1). År 2009 var första året som frågan ställdes så inga jämförande data finns för Örebro län (Örebro läns landsting 2009). I Skåne har frågan ställts i en drogvaneundersökning både år 2007 samt år 2009 (se tabell 1), dock har frågan inte ställts i årskurs sju (Region Skåne 2009). Data från Skåne kan jämföras med Örebro län för att få ett bredare perspektiv på förekomsten.

Tabell 1. Förekomst av vattenpiporökning i Örebro län samt Skåne län. Andel i procent som någon gång har rökt vattenpipa i respektive årskurser fördelat på kön.

Örebro	2009	Skåne	2007	2009
Årskurs 7				
pojkar	20			
flickor	15			
Årskurs 9		Årskurs 9		
pojkar	45	pojkar	43,9	48
flickor	40	flickor	34,5	43
Årskurs 2		Årskurs 2		
pojkar	62	pojkar	59,1	65,7
flickor	55	flickor	49,7	60,1

Kartläggningens användning

Kartläggningen är en del av projektet ”Vattenpipa – en rök utan risk?” som har till syfte att öka kunskapen om vattenpiperökning (se bilaga 1).

Syfte

Syftet med denna kartläggning är att undersöka i vilken utsträckning vattenpipor, vattenpipstobak samt så kallad örttobak säljs i centrala Örebro.

Metod

För denna kartläggning har butiker i centrala Örebro besökts och frågor har ställts angående försäljning av vattenpipor, vattenpipstobak samt så kallad örttobak. Frågorna har även inkluderat om butikerna känner till tobakslagens reglering avseende åldersgräns på vattenpipstobak. En fråga har även ställs om de har någon egen policy för den så kallade örttobaken eller för själva vattenpipan. Protokollet som använts är hämtat från en liknande kartläggning gjord i Kristianstad, detta har omformulerats något men följer samma struktur som det ursprungliga protokollet (se bilaga 2).

Urval

Kartläggningen avser att ta reda på i vilken utsträckning vattenpipor och tillhörande tobak säljs i Örebro. Undersökningen avgränsades till centrala Örebro för att få ett hanterligt antal försäljningsställen. Örebro kommuns lista över registrerade tobaksförsäljare användes som utgångspunkt för att kunna välja ut ett antal ställen att besöka.

Enligt en utredning angående olovlig tobaksförsäljning är det främst i kiosker, tobaksaffärer eller andra mindre försäljningsställen som ungdomar olagligt införskaffar sig tobak (SOU 2009). Med hänsyn till detta ströks alla större försäljningsställen som mataffärer, bensinstationer med mera. Som tidigare nämnt innefattade kartläggningen endast centrala Örebro och således ströks alla försäljningsställen som låg utanför centrum. Den lista som sedan användes vid genomförandet innehöll 29 försäljningsställen.

Genomförande

Kartläggningen genomfördes den 6:e samt 9:e november 2009 i centrala Örebro av två personer från Länsstyrelsen. Vid besöken informerades försäljaren att besöket rörde en kartläggning på uppdrag av Länsstyrelsen och blev förfrågade om de ville svara på några frågor. Protokollen markerades endast med ett nummer, försäljningsställets namn och adress fanns på den lista över ställen som skulle besökas. Varje ställe markerades med samma nummer som protokollet, vilket innebär det att enkäterna är konfidentiella. Endast de som genomfört kartläggningen vet vad de olika försäljningsställena har svarat. Under kartläggningen utökades listan över försäljningsställen då fyra ställen som bedrev försäljning av vattenpipor samt vattenpipstobak påträffades. Butikerna hade bland annat vattenpipor i skyltfönstret vilket gjorde att de lades till. Dessa fanns inte med på Örebro kommuns lista eftersom de inte uppgett att de säljer tobak. De butiker som inte var registrerade tobaksförsäljare fick miljökontorets information om anmälningsplikt för tobaksförsäljning, samt Statens folkhälsoinstitutets information om vattenpipstobak från Tobakshandboken.

Resultat

Definition

Det som benämns som så kallad örttobak avser den massa som används i vattenpipor men som inte innehåller tobak. Denna definition är något missvisande på grund av att den inte innehåller tobak utan är tillverkad av sockerrör vilket är en ört. En engelsk benämning på detta är herbal molasses och en alternativ benämning på svenska skulle kunna vara rökmassa¹. Dock har benämningen så kallad örttobak använts eftersom den använts i den kartläggning som gjorts i Kristianstad.

Sammanställning

Totalt besöktes 33 försäljningsställen i centrala Örebro och av dessa var det tio ställen som sålde vattenpipor, vattenpipstobak och/eller så kallad örttobak (se tabell 2). Vissa försäljare sålde vattenpipor och både vattenpipstobak samt örttobak medan andra endast sålde någon av de tillfrågade produkterna.

Tabell 2. Sammanställd information av de försäljningsställen som sålde vattenpipor, vattenpipstobak och/eller så kallad örttobak.

Ställe	Reg. Tobaksförsäljning	Säljer vattenpipor	Säljer vattenpipstobak	Säljer s.k. örttobak
1	J	N	N	J
2	J	J	N	J
3	J	J	N	J
4	N	J	J	J
5	N	J	J	J
6	N	J	N	J
7	J	N	J	N
8	J	N	J	N
9	J	J	J	N
10	J	N	J	N

Analys

Av de totalt 33 försäljningsställen som besöktes var det tio som sålde något av de tillfrågade produkterna. I några av butikerna sa försäljaren att denne inte sålde vattenpipstobak utan endast så kallad örttobak, dock visade det sig att det var vattenpipstobak som såldes i dessa butiker. Av de tio ställen som sålde vattenpipstobak eller någon av de andra produkterna var hälften belägna inom samma geografiska område. Av dessa fem köpte två mindre butiker sin vattenpipstobak från en större butik som var belägen inom samma område.

Av de tio försäljningsställen som sålde vattenpipor, vattenpipstobak eller så kallad örttobak var det tre som inte var registrerade tobaksförsäljare. Två av dessa försäljare sa att de kände till att det var 18-årsgräns på att köpa vattenpipstobak. Dessa hade ingen egen policy för den så kallade örttobaken eller vattenpiporna men sa att de uppskattar åldern på de som handlar och "inte säljer till barn".

¹ Susanne Bengtsson, alkohol- och drogsamordnare Länsstyrelsen i Stockholm, samtal 2009-10-28

Jämförande analys

Nedan följer en presentation av kartläggningen i centrala Örebro i jämförelse med den kartläggning som gjorts i Kristianstad (se tabell 3). I Kristianstad omfattade urvalet av butiker ett större geografiskt område än Örebro, försäljning påträffades framförallt i de centrala delarna av Kristianstad.

Tabell 3. Sammanställt resultat från kartläggningen över försäljning av vattenpipor, vattenpipstobak och/eller så kallad örttobak i centrala Örebro respektive Kristianstad.

	Örebro	Kristianstad
Säljer vattenpipor	6	13
Säljer vattenpipstobak	6	12
Säljer s.k. örttobak	6	2
Totalt antal besökta butiker	33	31

Slutsats

Resultatet från denna kartläggning visar att vattenpipor, vattenpipstobak och så kallad örttobak finns att köpa i centrala delar av Örebro. Totalt besöktes 33 försäljningsställen varav tio sålde någon av de tillfrågade produkterna. Av de ställen som sålde uppgav nio av tio att de kände till att det är 18-årsgräns på vattenpipstobak.

Resultatet visar även att det finns butiker som inte är registrerade tobaksförsäljare men som säljer vattenpipstobak. Vidare uppgav några försäljare att de endast sålde så kallad örttobak men dessa produkter innehöll tobak vilket stod på paketet.

Diskussion

Eftersom denna kartläggning tydligt avgränsades till endast centrala Örebro är det möjligt att det finns fler ställen som säljer vattenpipstobak utanför de centrala delarna. Då "Liv och hälsa ung 2009" visade att 55 procent av flickorna och 62 procent av pojkarna i årskurs två någon gång rökt vattenpipa är det möjligt att tillgängligheten är större än denna kartläggning visar. Vidare undersökning om tillgängligheten på vattenpipstobak skulle kunna inkludera hela Örebro kommun för att få tydligare fakta.

Flera försäljare uppgav att de inte sålde vattenpipstobak, men dessa produkter som de uppgav var tobaksfria hade tobak som en beståndsdel enligt innehållsförteckningen. På några ställen uppstod problem i avseende språkförståelse hos försäljaren vilket kan ha bidragit till deras svar. Vidare observerades att vattenpipstobaken på flera ställen stod högt upp eller på annat sätt inte synligt från kassadisen. Vad detta beror på är inte klart, en möjlig förklaring skulle för registrerade tobaksförsäljare vara att de prioriterar att exponera sina andra tobaksprodukter.

Ett intressant fynd var även att i den första kiosk som besöktes såldes inte vattenpipstobak, men försäljaren nämnde att denne hade fått förfrågningar om att sälja. Butiken hade blivit utsatta för "aggressiv marknadsföring" för att sälja vattenpipstobak. Detta frågades därefter i de butiker som inte sålde vattenpipstobak och flera uppgav att de fått förfrågningar att sälja. Det verkar således finnas ett intresse för att göra vattenpipstobaken tillgänglig i butik, det är även intressant att påpeka att det var många som tackat nej till att bedriva försäljning.

Referenser

Statens folkhälsoinstitutet (2009). *Handbok tobakslagen*. Statens folkhälsoinstitut: Östersund.

Noonan, D. & Kulbok, P. A. (2009). New tobacco trends: Waterpipe (hookah) smoking and implications for healthcare providers. *Journal of American Academy Practitioners* 21. ss. 258-260.

Region Skåne (2009). *Drogvaneundersökning 2009 bland Skånes skolungdomar – en enkätstudie*. Malmö: Universitetssjukhuset MAS.

SOU (2009). *Olovlig tobaksförsäljning*. SOU 2009:23. Stockholm: Statens Offentliga utredningar.

WHO (2005). *Waterpipe Tobacco Smoking: Health Effects, Research Needs and Recommended Actions by Regulators*. Genève: World Health Organization.

Örebro läns landsting (2009). *Liv och hälsa ung 2009*. Örebro: Örebro läns landsting.

Bilaga 1 – Projektplan "Vattenpipa – en rök utan risk?"

Vattenpipa – en rök utan risk?

Vanor, kunskaper, attityder och tillgänglighet

Bakgrund och behov av det planerade projektet:

Under senare år har det blivit allt vanligare att röka vattenpipa bland ungdomar och unga vuxna i Sverige. Vuxna i barn och ungdomars närhet börjar ställa sig frågan om vad denna rökning innebär. Myten om att vattenpiporökning är ofarlig bidrar till spridningen bland ungdomar. Det finns ett stort kunskapsbehov av vad vattenpipa är, vilka ämnen röken innehåller, förekomst och vanor hos ungdomar, deras syn på vattenpiporökning samt tillsyn och kontroll av tillgänglighetsbegränsande insatser vid försäljningen av vattenpipetobak.

Syfte: *Det övergripande målet är att bidra till ökad kunskap kring vattenpiporökning; vad vattenpipa är, vilka ämnen röken innehåller, hälsorisker och skador, förekomst och vanor hos ungdomar, deras syn på vattenpiporökning samt tillsyn och kontroll av tillgänglighetsbegränsande insatser vid försäljningen av vattenpipetobak.*

Detta ska ske genom:

- en kunskapssammanställning med genomgång av litteratur och forskning
- enkätundersökning av vattenpiporökning i år 7, år 9 och år 2 på gymnasiet i Örebro län samt kvalitativa intervjuer av ungdomar/unga vuxnas syn på vattenpiporökning
- inventering och undersökning av hur försäljning sker av vattenpipor och dess tobak i Örebro kommun. Metodutveckling/kartläggning inom tillsynsverksamhet – efterlevnad av tobakslagen – omfattning av försäljning, märkning och åldersgräns.

Målgrupp:

Projektets rapport riktar sig till vuxna i barn och ungdomars närhet.

Metod, vilka metoder kommer ni att använda i genomförandet av projektet/studie:

Metoderna som kommer att användas är litteratursökning av relevant litteratur, enkäter för statistik av vattenpiporökning år 7, år 9 och år 2 på gymnasiet i Örebro län, intervju för attitydundersökningen samt besök/intervju ang. försäljning/tillsyn.

Sedan tidigare har kontakt tagits med Samhällsmedicinska enheten, ÖLL och från och med 2009 kommer frågan om vattenpipa finnas med i Liv & hälsa ung undersökningen för år 7, år 9 och år 2 på gymnasiet. Frågan som finns med är: "Har du rökt vattenpipa någon gång?" med flera svarsalternativ angående omfattning. Statistik kommer att tas fram för att se om det är nya brukare av tobak eller ungdomar som redan är beroende av annan tobak som röker vattenpipa.

Statistik kommer även att tas fram om det är ungdomar som använder alkohol och andra droger som röker vattenpipa. Resultatet avses ligga till grund för den attitydundersökning som planeras inom projektets ramar.

Till projektet kommer en medieplan att tas fram för att bilda/skapa opinion kring vattenpiperökning. Detta för att öka kunskapen och förståelsen för drogproblematiken med vattenpiperökning.

För att få en uppfattning om hur tillgängligheten är av vattenpipor och tillhörande tobak i detaljhandeln i Örebro kommun kommer en kartläggning att göras. Ett urval av kommunens försäljningsställen kommer att besökas. Under besöken kommer ett frågeformulär gällande försäljning av vattenpipor och olika sorters tobak att gås igenom med butiksägarna samt delgivande av information om huruvida vattenpiptobak regleras i lagstiftningen. Uppgifterna som samlas in ska ligga till grund för en mindre rapport.

Tillsynsenheten på FHI avser inom kort att testa innehåll på vattenpipetobak och projektledaren för detta projekt kommer att inbjudas till den hearing som planeras. Resultatet av testningen samt förslaget om att tillsynen av olovlig tobaksförsäljning läggs över på kommunerna kommer att tas med i den slutliga rapporten.

Pressrelease av rapporten i samverkan med FHI.

Har dess metoder använts tidigare?

Kunskapen kring vattenpiperökning är i nuläget låg och därför har denna rapport efterfrågats från flera håll, bla från utredare på Tobaksprevention på FHI.

På några håll har man gjort försök att kartlägga om ungdomar röker vattenpipa i t.ex. Skåne-regionen och Uddevalla där man ställt frågan om de rökt eller ej. Omfattningen har ej tidigare undersökts.

Ungdomars attityder kring tobak har vid två tidigare tillfällen kartlagts ”Tonåringar om tobak – vanor, kunskaper och attityder” av Maria Nilsson, Västerbotten. En tredje omgång planeras nu, och kontakt har tagits med Maria Nilsson för metodstöd av intervjuer med ungdomar.

Det finns en studie kring danska ungdomars vattenpiperökning ”Waterpipe use associated with smoking progression” där man följt 700 ungdomar mellan 14-16 år under 1 år som ev. kan användas som referensmaterial.

Den kartläggning som kommer att genomföras för att undersöka tillgängligheten av försäljningen av vattenpipor och tobak har tidigare gjorts i Kristianstads kommun.

CAN har för första gången år 2009 fått med frågan om ungdomar röker vattenpipa i sin skolundersökning för åk 9 och åk 2 i gymnasiet. Dessa nationella resultat är naturligtvis intressanta att jämföra med vår regionala statistik samt för slutrapportens vidkommande.

Samverkanspartner:

Länsstyrelsen Örebro län, där 1 person, Annika Borg, arbetar 25% med att utveckla metoder för tobakstillsyn. Länsstyrelsen kommer att samverka med Tobakspreventiva enheten genom att göra den kartläggning över tillgängligheten som presenterats ovan.

Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting. Genomför enkätundersökning Liv & hälsa ung 2009 som kommer att ge statistik angående vattenpiporökning och dess omfattning i år 7, år 9 och år 2 på gymnasiet. Kommer inom projektets ramar att ta fram särskild statistik angående vattenpiporökning.

Referensgrupp för projektet:

Matz Larsson – överläkare Tobakspreventiva enheten, Örebro läns landsting
Tomas Falk – chef Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting
Marie Montin – länsamordnare för alkohol- och drogförebyggande arbete, Länsstyrelsen Örebro län

Resultatmål (Vilka resultat – helst mätbara – vill ni uppnå med projektet)?

Målet med rapporten är att beskriva ungdomars vanor, kunskaper, attityder kring vattenpiporökning samt redogöra för nuvarande tillsyn och tillgänglighetsbegränsande möjligheter vid försäljning av vattenpipor och dess tobak. Genom ökad kunskap till vuxna i barn och ungdomars närhet minska förekomst av vattenpiporökning samt påverka attityder och opinion om vattenpiporökning.

Plan för uppföljning och utvärdering (ange hur ni ska mäta om resultatmålen uppnåtts):

Samhällsmedicinska enhetens framtida Liv & hälsa ung undersökningar, med upprepade attitydundersökningar samt Länsstyrelsens fortlöpande inventeringar av tillgängligheten av vattenpipetobaksförsäljning.

Tidsplan

Preliminär tidsplan:

Hösten 2009: Samhällsmedicinska enhetens Liv & hälsa ung genomförs, resultat presenteras i slutet av oktober 2009. Tillgänglighetsundersökning genomförs av Länsstyrelsen i samverkan med Örebro kommun. Kunskapssammanställning påbörjas och genomförs av Tobakspreventiva enheten. Projektledaren medverkar på hearing ang. Tillsyn på Länsstyrelsen i Stockholms län. Medverkan på nationell konferens i tobaksavvänjning i samarbete med riskbruksprojektet.

Våren 2010: Bearbetning av enkätundersökning med tillhörande statistik. Attitydundersökning – hur ser ungdomar på vattenpiporökning? Fortsatt arbete med kunskapssammanställning och framtagande av populärversion av kunskapssammanställningen i samverkan med Tobaksprevention på FHI.

Hösten 2010: Sammanställning av rapport. Nationell pressrelease av den färdiga rapporten i samverkan med FHI.

Planering för eventuell permanentning av projektet:

Tobakspreventiva enheten har i sin permanenta utformning fortlöpande arbete riktat mot ungdomar och tobak. Projektets rapport är användbar inom det drogförebyggande folkhälsoarbetet för framtida informationsinsatser och interventioner inom skola, hälso- och sjukvård, folktandvård, idrottsförbund m fl.

Pilotstudien i Örebro och dess kunskapsunderlag kan förhoppningsvis ligga till grund för framtida arbete även inom andra län i Sverige.

Projektledarens erhållna kunskap om vattenpiporökning kan användas till andra landsting och verksamheter genom t ex. föreläsningar, media mm.

Länsstyrelsen är regional tillsynsmyndighet enligt tobakslagen och ska enligt denna följa kommunernas verksamhet samt ge råd och stöd till kommunerna. Eftersom vattenpipetobak faller under tobakslagen kommer Länsstyrelsen även efter projektet att ha kontakt med kommunerna i denna fråga. Förhoppningen är att resultaten från den kartläggning som genomförs möjliggör underlag för att utveckla ett praktiskt verktyg över hur kommuner i landet kan arbeta med tobakstillsyn avseende vattenpipetobak.

Det vore önskvärt att alla landsting tar med frågan om och hur mycket ungdomar röker vattenpipa i sina hälsoenkäter.

Sökandens kompetens

Tobakspreventiva enheten har funnits i Örebro läns landsting sedan januari 1997. Enheten innehar stor tobakskompetens, inom både det medicinska området samt inom förebyggande verksamhet. Enheten består av överläkare, sjuksköterskor samt hälsoutvecklare. Enheten har även lång erfarenhet av att stödja och bedriva projektarbete.

Planerad projektledare Natasha Anderberg, med en hälsoutvecklarexam, fil. kand i pedagogik samt pågående steg 1 utbildning i Kognitiv beteendeterapi. Natasha Anderberg har arbetat heltid med tobaksfrågan på enheten sedan 2002 och har huvudansvaret för enhetens arbete riktat mot länets ungdomar. Kontakten med ungdomarna ute på skolor gjorde att Natasha för några år sedan uppmärksammade en alltmer ökande förekomst av vattenpiperökning hos ungdomar. Upptäckten väckte intresset för vidare kunskap och i maj 2008 höll hon en uppskattad föreläsning om vattenpipa på den nationella LUFT-konferensen. Natasha Anderberg är redan idag ansedd som en av landets mest sakkunniga om vattenpiperökning.

Bilaga 2 Kartläggningsprotokoll

Kartläggningsprotokoll

Inventering av försäljning av vattenpipor samt tobak avsedd för vattenpipor

Försäljningställe: _____

Reg. tobaksförsäljning? JA NEJ

Säljs vattenpipor? JA NEJ

Säljs tobak för vattenpipa? JA NEJ

Säljs s.k. örttobak? JA NEJ

Var köper handlaren vattenpipstobaken?

Känner säljaren till att 18-årsgräns gäller vid försäljning av tobak för vattenpipa?

JA NEJ

Om s.k. örttobak säljs, har butiken ålderspolicy för detta, 18 år leg?

JA NEJ

Om vattenpipor säljs, har butiken ålderspolicy för dessa, 18 år leg?

JA NEJ

Övriga tankar från säljaren/ägaren/butiken?

Länsstyrelsen Örebro län